

פרשת וַיַּצַּא

צִדְקַת מַעֲשֵׂה אֱמֶת – וַיֵּצֵא

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע אוֹ וַיִּלְדֵּךְ חֲרֹנָה - מה חשוב יותר?

פרשתנו משתרעת על פני תקופה של כעשרים שנה, בהן בונה יעקב את משפחתו **חֲרֹנָה**. לפי פנימיות, מלמד שמה של הפרשה, על מהותה של הפרשה כולה. הפרשה פותחת בפסוק **"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיִּלְדֵּךְ חֲרֹנָה"**, ומלבד ההליכה **לחֲרֹנָה**, מתרחשת רובה ככולה **בְּחֲרֹנָה**. ולא ברור כל כך, מדוע נקראה הפרשה **'וַיֵּצֵא'** כאשר שליחותו של יעקב הינה ההליכה דוקא, כפי שציווהו אביו, "קום לך פְּדָנָה אֲרָם... וְקַח לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבֶן אָחִי אִמְךָ"? ומה חשיבות יש באזכור המקום ממנו יצא יעקב, כאשר היעד הוא **חֲרֹנָה**? כדרכנו, ננסה להשיב על דרך החסידות והפנימיות. גישתו של הרבי מליובאוויטש היא, שעלינו "לחיות את הפרשה", לקשר אותה מחד, למציאות היומיומית שלנו, וגם להתייחס אל כל סיפור, כאל משהו שיש בו מסר גם בעבורנו, בכל דור בו אנו חיים, שאלמלא כן, לא היה הסיפור נכתב בתורתנו הנצחית.

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע", כדי שנוכל להתחבר לפנימיות הדברים, ננסה לפתוח צוהר לתיבות (=למילים) ולדרת לשרשן. שמו של **יעקב** ניתן לו לכאורה, מסיבה מקרית, העובדה שבצאתו לאויר העולם, **"וַיָּדֹ אַחֲזֵת בְּעַקֵּב עֵשָׂו"**. אין כל ספק שיעקב אבינו היה צדיק. לשורש של שמו – **ע.ק.ב**. לעומת זאת, קונוטציות שליליות מאוד, כמשתמע מטענותיו הקשות של עשו בפני יצחק, **"הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְעָמִים"**. כל הפעלים הפותחים בצמד האותיות **ע' ו-ק'**, מייצגים פעולה שלילית, הרסנית או כואבת: **לעקוב** אחרי מישהו, **לעקוד**, **לעקל** נכסים כנגד חוב, **לעקם**, **לעקוף** חוקים, **לעקוץ**, **לעקור** נטוע ואף להתעקש. דרכו של **העוקב** אחר אדם אחר, אינה ישרה ותיממה, בדרך כלל. הוא משתדל להסתיר את עצמו, הוא אינו מהלך ברצף, אלא משתהה במקום מסתור מסוים ואחר כך מחיש את צעדיו כדי להדביק את הפיגור. אנו רואים את ה"עקמומיות" שבשורש זה, גם בנבואת הנחמה של ישעיה **"וְהָיָה הָעֵקֵב לְמִישׁוֹר..."**, ועדיין השם **'יעקב'** משמש בפינו כמושא לצדיקות ושלמות, הכיכד!?

על פי פנימיות, מייצג אברהם אבינו את קו ימין, את מידת החסד, את הרצון להיטיב עם הזולת, את **ההשפעה** (נתינה **בְּשִׁפְעַ**) מלמעלה למטה. יצחק מייצג לעומתו את קו שמאל, את מידת הגבורה, של הדרישה להיות ראוי לקבל, לעלות, ולהעלות, מלמטה למעלה (מסירות נפש, פשפוש בעצמי ובמעשי וכיו"ב). יעקב "חותם" את "נבחרת האבות", בכך שהוא כמו משלים ומחבר אותם. יעקב, אומר הרבי מליובאוויטש, עניינו **"וַיַּעֲשֵׂה טוֹב"**, קיום מצוות והשתדלות לעשייה מרובה, מצד הטוב והקדושה. תיקונו של עשו לעומת זאת, הוא **"סוֹר מְרַע"**, להתרחק מהרע ומהשלילה, ולהתגבר על היצר הגשמי והקליפות. לכן **עֵשָׂו** נולד מושלם מבחינה גשמית-גופנית, עם שיער, שיניים וציפורנים כמו של ילד בוגר, ושמו **עֵשָׂו** בא לבטא את היותו **עשוי** וגמור מבחינה גופנית. לכן הוא גם מגושם וייצרי כל כך, כדי שיהיה לו על מה לעבוד.

יעקב רואה בעצמו שותף לתיקונו של עשו, ומבחינתו אין להפריד ביניהם. שניהם בנים של יצחק, והקב"ה הרי הבטיח לאברהם **"כִּי בְיַצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע"** ולכן גם **עֵשָׂו** ראוי. השאלה היא, כיצד עושים את זה (מתקנים את עשו)? יש לא מעט מקרים, בהם הגישה הישירה מעוררת התנגדות ומשיגה תוצאות הפוכות מהמיוחל. לא לחינם אמר דוד המלך בתהילים **"וְעַם עֲקָשׁ תִּתְּפַחֵל"**. הדרך להתייחס **לְעַקֵּשׁ** (שורש פותח ב-**עק'**) היא להתפתל מולו, **"ללכת עקום"**. כדי ליישר חפץ עקום, עלינו לפעול לפעמים לכיפופו (לעקמו) לצד ההפוך. כבר ברחם "מפגין" יעקב את רצונו לסייע בתיקונו של עשו. **העקב** הוא החלק הנמוך, הגס והמגושם ביותר שבגוף האדם. יציאתו מהרחם כאשר **"וַיָּדֹ אַחֲזֵת בְּעַקֵּב עֵשָׂו"**, כמו באה לסמל את רצונו הפנימי של יעקב: לעכב את עשו, לעצור בעדו, למנוע את הריצה שלו אחר היצר הגשמי הנמוך (שרירות לבו).

לשם כך, צריך לדעת גם **לעקוף**. התורה מתארת לנו את יעקב כ"איש תָּם יֹשֵׁב אֲהֻלִים", והוא מצטייר בעינינו כ"נְעֻפֶעֶד" (תמים בידיש), שאינו מבחין בין ימינו לשמאלו. לאמיתו של דבר, משמעות המילה **'תָּם'** הינה 'שלם' (כמו בביטוי 'עד תום'). יעקב קורא נכונה את כל התמונה, ולא רק את צִדָּה האחד. יעקב מייצג בפנימיות את קו האמצע, הישר. בהליכה בקו זה, אין הכוונה לדבוק בקו הישר הגיאומטרי, הקו המקובע והלא-גמיש, אלא להיפך. לפעמים נכון "לקחת ימינה" ולפעמים נכון "לקחת" דווקא שמאלה. הכוון הנכון נקבע **"וּמִתְיַשֵּׁר"** בכל רגע מחדש, לפי השעה, המקום, והנפשות הפועלות. המידה אותה מייצג יעקב קרויה גם **אֱמֶת**, כדברי הנביא מיכה **"תִּתֵּן אֱמֶת לְעַקֵּב חֶסֶד לְאַבְרָהָם..."**.

אברהם משתדל רק לתת לזולת ולהיטיב עימו (מה שטוב מזווית הראיה של המוטב/המקבל), לתת ולתת. הגזמה בנתינה עלולה להביא לתוצאות קשות (עודף **חֲבוּק** עלול להסתיים חלילה **בְּחֲנוּק**, עודף של חום עלול גם לשרוף וכיו"ב). כדי להבין, ולו בחלקיות, את מידת ה**אֱמֶת**, ניכנס אל תוך התיבה ונבחן את האותיות השונות, מהן היא מורכבת. לכאורה בנויה לשון הקודש על כ"ב (22) אותיות, אך לפי פנימיות, רְאָאָה זו אינה שלמה, מכיוון שאינה לוקחת בחשבון את האותיות הסופיות (ד,ם,נ,ו,ז,ח,ט,י,כ,ך,ל,מ,ם,נ,ן,ס,ע,פ,צ,ק,ר,ש,ת). **א** – האות הראשונה והימנית ביותר. **ת** – האות האחרונה והשמאלית ביותר, והאות **מ** – האמצעית שבהן (האות ה-14 מימין היא גם האות ה-14 משמאל).

ללמדך, שבכל מה שברא קב"ה ניתן לגלות ניצוץ של אמת, את הטוב הגנוז בו, אם אך נעשה בו שימוש נכון (בזמן הנכון, במקום הנכון וכלפי האנשים הנכונים).

נשוב ליציאתו של יעקב מ**באר שבע** והליכתו ל**חָרָן**. על-פי חסידות, המלה **בְּאֵר** מייצגת מקור לחיות אלוקית, כפי שממשיל הקב"ה את עצמו/תורתו "אתי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחַצְב לָהֶם בְּאֵרוֹת, בְּאֵרֹת נְשָׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ הַמַּיִם". העיר **בְּאֵר שָׁבַע** קיבלה את שמה, לא בשל **שָׁבַע** הכבשות, המוזכרות בסיפור הברית שנכתרה בין אברהם ובין אבימלך, כפי שנוטים לחשוב בטעות, אלא, כפי שמנמק הכתוב, "כִּי שָׁם נְשָׁבְעוּ שְׁנֵיהֶם" (**שָׁבַע** - מלשון **שבועה**). ומובא בגמרא, שלפני שאדם (נשמתו), יורד לעולם הזה, "**משביעים** אותו תהי צדיק ואל תהי רשע...". על יציאה זו של יעקב, מחיל הרבי את האמרה "מעשה אבות סימן לבנים", ואומר שיש כאן הוראה לבנים, לבני ישראל בעבודתם.

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָן", מסמל בכללות את ירידת הנשמה אל העולם הזה, אל תוך הגוף. הנשמה היורדת ממקור החיות ממנו "נשאבות" הנשמות, **מבאר שבע**, מהמקום הגבוה בו משביעים אותה כנ"ל. ומסביר אדמו"ר הזקן בספר התניא, כי **משביעים** (ש' שמאלית) את הנשמה מלשון **שָׁבַע**, מציידים את האדם בכוחות רוחניים המאפשרים לו להתגבר על היצר והפיתויים שאורבים לו למטה, ולהפוך להיות צדיק. ורק אחר כך, יורדת לה הנשמה לעולם הזה, לתוך גוף גשמי וחומרי – "**חָרָן**". מקורו של השם **חָרָן** לדברי חז"ל, ב"**חרון-אף** של מקום (הקב"ה)", הנולד ממעשיהם של אנשי המקום הזה, מקום בו מרובות הקליפות המעלימות ומכסות על האלוקות.

נביא רק דוגמא אחת ל"**מוסר החָרָנִי**", למוסר של לָבוֹ הָאֲרָמִי (=הרמאי), אצלו הולך יעקב לגור, לעבוד ולבנות את ביתו. יעקב המודע לתכונת הרמאות המופלגת של לבן, סוגר אתו עסקה "**אֶעֱבְדָךְ שָׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֶךָ הַקְּטָנָה**". הוא מנסה לפרק מראש את כל המוקשים הפוטנציאליים. לדעתו: במלה "**בְּרַחֵל**" לא די, לבן עלול להביא לו מן השוק איזושהי "**רַחֵל**" ולטעון שעמד בהסכם. לכן הוא מוסיף ומסייג "**בְּתֶךָ**", אך מייד נזכר שרחל אינה בתו היחידה של לבן. לבן עוד עלול לשנות את שמות בנותיו (להחליף השמות ביניהן). לכן יעקב חותם בתוספת "**הַקְּטָנָה**", ניסוח המבטיח לכאורה שאין בו פְּרָצוֹת ("לקונוֹת") משפטיות. אך לא זוטות כאלה יעצרו בעד לבן, ואכן כפי שמגלה לנו התורה וַיְהִי בְּבִקְרַת וְהָיָה לָאָה".

נשוב למשימתו של יעקב, שדוקא **בְּחָרָן**, הוא בונה את ביתו ומוליד את שבטי ישראל (למעט בנימין), נשמות גבוהות בגופים. תפקיד חשוב זה, של חיבור הנשמה עם הגוף, מרוזז בשם '**יעקב**'. **יעקב** מחבר לא רק במימד האופקי (קו ימין וקו שמאל) אלא גם במימד האנכי. השם '**יעקב**', בנוי מהאות ל' (האות ששוכנת כולה, בחלק העליון של השורה), המייצגת את הנשמה (הראש), ומצירוף האותיות **עקב**, המזכיר את ה**עקב** הנמוך, בעל העור העבה והגס, המייצג את הגוף הגשמי והחומרי. ודווקא באמצעות הגוף, ורק באמצעותו, יכולה הנשמה לעלות למדרגה רוחנית גבוהה יותר.

התורה מספרת לנו על "חלום יעקב" ומרחיבה בדבר **שכיבתו**, וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא. ולכאורה, איזה מסר יכולה פעולה כזו לשדר לנו או ללמדנו? אנו מחשיבים במיוחד את הראש, ושומרים עליו בדרך כלל, יותר משאנו שומרים על שאר איברי הגוף, ובוודאי שיותר מהעקב. ואכן, ברוב שעות היממה, מצוי הראש (פיזית) למעלה, גבוה, יחסית לשאר האיברים, ואילו העקב מקומו למטה, נמוך משאר האיברים. הדבר נכון בהיותנו במצבים כמו עמידה, הילוך ואפילו במצב של ישיבה. בזמן שכיבה לעומת זאת, כל האיברים מצויים באותו גובה, מצב שכמו בא לומר שלכולם אותה חשיבות. משמעותה של 'שכיבה נכונה' בפנימיות, היא המשכת הקדושה שבנשמה אל תוך הגוף, ובכך, הגוף הגשמי כמו מתאחד עם הנשמה. מצב זה מהווה עליו רוחני, "**הליכה**" והתקדמות גם בעבור הנשמה, כפי שמציגה התורה את "**ירידתו**" של יעקב ל**חָרָן** **כהליכה**, וַיֵּלֶךְ חָרָן". ויעקב אכן מקבל אישור לכך, בראותו בחלומו את הסולם שלו, "**מִצֵּב אֲרָצָה וְלֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה**", הסולם שעליו להציב כדי לקשר לגשר ולחבר את הקדושה והחולין, את הגשם והרוח.

דבר חסידות

שלוש חוכמות הן :

- **חוכמת המוסר** – דוחה את הגשמיות והחומריות ומלמדת לתעב ולשקץ את הדברים שכל עניינם חומריות או שכרוכים בהנאות גופניות או חומרניות (רכושנות, יצריות, תאוות גשמיות וכיו"ב).
- **חכמת התקירה** – מלמדת להכיר ולהוקיר את יתרונות הצד הרוחני על פני הגשמי, ואת מעלת הצורה (הרעיון והמטרה) על פני החומר (החומר בטל אל הרוח), וכיצד ניתן להתקרב לערכים אלה.
- **חוכמת תורת החסידות** – חוכמה המלמדת כיצד להקנות "**צורה**" לחומר (רוחניות וערכים), ע"י זיכוכו ועיבודו. החומר הגס והגולמי "חסר הצורה", עולה בדרגה כאשר הוטבעה בו צורה, עד שלא ניתן להפריד ביניהם, בין החומר ובין הרוח/הצורה. הערכים המוטבעים בחומר, הופכים להיות עימו ישות אחת, שאינה ניתנת להפרדה. החומר הופך להיות **כלי** המביא תועלת או '**מוצר**', בשל **הצורה** שהוקנתה לו. ואין מקום לקדימות או להעדפה של הרוח על פני חומר או של החומר על פני הרוח, כי הקב"ה ברא את שניהם, כמשלימים זה את זה. הם נבראו כדי לגלות את האלוקות, המצויה ומסתתרת בכל, גם בחומר הפשוט והגס. **ושניהם כאחד דוקא**, כמוצר שנוצר ע"י עבודת האדם, מביאים לאותה השלימות, אשר עלתה ברצון הבורא יתברך. זו מטרת הבריאה, גילוי הקדושה והרוחניות במה שנראה כחומר בלבד. (מעובד מתוך "היום יום" – בשם אדמו"ר הרי"ץ)

שבת שלום ומבורך

ח / ח / ח

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במסרון או במייל, פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 0525-699-691